

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ԱՅՑ Ի ՎԱՏԻԿԱՆ

Տիրոջ ողորմութեամբը, անցնող 19 Ապրիլէն մինչեւ Մայիսի 10-ը, եղաւ իմ կեանքի երջանիկ օրերէս, երբ վերջապէս կարելի եղաւ իրականացնել նախ ճամբորդութիւն մը դէպի Երուսաղէմ ուխտաւորաբար, ապա Վատիկան, որպէս Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին շխտումբի անդամ, որ անցնող Մայիսի 6-10 օրերուն, Ն. Սրբութիւն Պենետիկտոս ԺԶ Հռովմի Քահանայապետին եղբայրական հրաւերով, գտնուեցաւ Վատիկան:

ԴԷՊԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Իմ սիրելի Վանքէս եւ Միաբանակից եղբայրներէս մնայուն կերպով բաժնուելէս ի վեր, 1966 թուականին երբ պաշտօնով Արժէնթին հաստատուեցայ եւ ստանձնեցի Գորտոպահայոց Հոգեւոր Հովուութիւնը: Առաջին անգամ չէր որ պիտի երթայի Երուսաղէմ, սակայն այս մէկը պիտի ըլլար իմ տարիներու երազին իրականացումը: Կ'ուզէի ուխտի երթալ դէպի Սուրբ Երկիր, նախ անոր համար, որ Ան հոգեւոր ծննդավայրս եղած էր եւ ունէի այնքան քաղցր յուշեր: Ապա Քրիստոսակոխ մեր պատմական Սրբավայրերը կրկին այցելել եւ համբուրել, ուր պահուած են մեր դարաւոր իրաւունքները եւ որոնց պահպանութեան համար մեր ազգը ամբողջ, դարերով, հաւատով եւ ջեր-

մեռանդութեամբ, նիւթական եւ քարոյական անսահման զոհողութիւններով իր ներդրումը կատարած է: Նման այցելութիւններ կատարած էի մի քանի անգամներ, սակայն այս մէկը ինծի համար պիտի ըլլար հոգեկան անյետաձգելի պահանջ մը, որ մասնակցելով Աւագ Շաբթուայ մեր արարողութիւններուն, համոզուած էի թէ առիթը պիտի ունենայի նախ վերապրելու մեր Տիրոջ Սուրբ Յարութեան տօնին խորհուրդը, Երուսաղէմեան Քրիստոսաշունչ մթնոլորտին մէջ, ապա, Սրբոց Յակովբեանց Միաբանութեան եղբայրներուն հետ, քառասուն եւ երկու տարիներու Զատկուայ արարողութիւններու հանդէպ կարօտիս յագեցում տալու եւ Հայ Եկեղեցւոյ եւ ժողովուրդին ծառայելու իմ Ուխտը վերանորոգելու:

Նուիրական պարտք կը զգամ հաստատել եւ խոստովանիլ, որ այս ճամբորդութիւններու երկու հանգրուաններուն ալ, նախ Երուսաղէմ ապա Վատիկան, հոգեկան մխիթարութեամբ լեցուելու, սփանչելի առիթներ եւ կեանքիս մէջ քացառիկ պարագաներ ունենալու հարուստ փորձառութիւնը ունեցայ, որոնց համար փառք կու տամ Աստուծոյ, որ Իր ծառային շնորհք ըրաւ այս քացառիկ ուխտագնացութեամբ:

Երախտագիտութեամբ պարտիմ անդրադառնալ, Ամենապատիւ Պատրի-

արք Սրբազան Հօր, Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեանին եւ Լուսարարապետին՝ Բարձրաշնորհ Տ. Նուրհան Արքեպս. Մանուկեանին, Երուսաղէմ ուխտաւորական օրերուս իրենց ջերմ ընդունելութիւններուն համար, ինչպէս նաեւ ողջ Միաբանութեան, որոնք եղբայրաբար զիս պատուեցին: Հոգեկան անկրկնելի մխիթարութեան եւ վայելի պահեր եղան ինձի, երբ Ծաղկազարդի Կիրակիի արարողութիւններուն որպէս հանդիսապետ նախագահեցի Սուրբ Յարութեան Տաճարին մէջ, ինչպէս նաեւ Յարութեան տօնին՝ Կիրակի առաւօտուն, հանդիսաւորապէս պատարագեցի մեր Տիրոջ Սուրբ Գերեզմանին վրայ եւ քարոզեցի ներկայ քաղաքացիներու ուխտաւոր հաւատացեալներուն, եկած աշխարհի զանազան երկիրներէ: Հոգեկան անհուն հրճումով եղան իմ Բեթղեհէմի Սուրբ Ծննդեան Այրին ու Գերսեմանիի մէջ Սուրբ Աստուածածնայ Գերեզմանին վրայ Ուխտի Պատարագներ մատուցանելը:

Ի տես Երուսաղէմի մէջ մեր եկեղեցական եւ իրաւունքի արարողութիւններու անխափան կիրարկումներուն գուցէ արդար ըլլայ ընդգծել, որ ազգովին գնահատանքի արժանի են Հայ Երուսաղէմի Սրբոց Յակովբեանց Զինուորեալ Միաբանութեան մեր հոգեւորականները, որոնք հաւատարիմ իրենց Ուխտին, կատարեալ կարգապահութեամբ եւ ի գին ամէն զոհողութեան, անխոնջ եւ անխափան կերպով, ամէն օր կը ծառայեն մեր Սրբավայրերուն մէջ, որոնք դարերու սրբազան ծառագութիւններն են մեր Սուրբ Հայրերէն մեզի փոխանցուած: Ինչպէս անցեալին, այս օրերուս եւս հոն գտնուող բանի մը մեր հոգեւորականները իրենց կեանքի գնովն իսկ, տէր կը կանգնին եւ կը պաշտպանեն Սուրբ Տեղերուն մէջ

մեր Ազգային Իրաւունքները, որոնց ապահովման համար, անցեալին մեր Կիլիկեան քաղաքները, քաղաքները, իշխանները, իշխանուհիները, ամիրաները, ազնուական քարերարները եւ տակաւին քաղաքագար Հայ ուխտաւորներ, կատարած են իրենց նուիրատւութիւնները, որոնց չափը եւ արժէքը վեր կը մնան ամէն գնահատանքէ:

Այս եւ նման զգացումներով կարողացայ հոգիս լեցնել եւ զօրացնել, երբ անձնապէս առիթը ունեցայ վերստին միանալու եւ մասնակցելու, տեղւոյն փոքրաթիւ քայքայ պատուական Հայ գաղութին հետ, Աւագ Շարքուայ եւ միւս օրերու ընթացքին, Սրբոց Յակովբեանց ընտանիքի հոգեւոր կեանքին եւ պարտականութիւններուն: Թող թոյլ տրուի այստեղ ինձի ըսել, որ քացառիկ շնորհիւ եւ պատիւ է բոլոր այն հոգեւորականներուն, որոնք անձխտելիօրէն կը պատկանին այս նուիրեալ Միաբանութեան, որոնք որպէս կամաւոր զինուորագրեալներ Հայ Եկեղեցիին, ծառայելու կոչուած են Հայ Երուսաղէմի մեր Սուրբ Տեղերուն եւ պաշտպանելու Հայ Ազգի դարաւոր Սրբազան իրաւունքները: Ազգովին հպարտութեան առիթ պիտի ըլլայ անդրադառնալ եւ մտածել, որ Հայ Ազգը, իր Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան միջոցաւ, Լատին եւ Յոյն Պատրիարքութիւններու հետ համահաւասար իրաւատէրն է Երուսաղէմի Սրբատեղիներուն: Այս մէկը հրաշքի համագօր իրողութիւն մըն է, գուցէ աւելի ճիշդ ըլլայ ըսել՝ աստուածային քացառիկ պարգեւ մը Հայ Ժողովուրդին, որ աշխարհիս վրայ մին իր, շուրջ մէկ միլիոն եւ միւսը՝ իր շուրջ վեց հարիւր միլիոն հաւատացեալներով, Կաթոլիկ եւ Օրթոտոքս Եկեղեցիներու կողմէն, տեղին է կրկնել, Երուսաղէմի քրիստոնէական միջազգային Սրբատե-

դեպք մէջ, Հայ Ժողովուրդը անհերքելի իր իրաւունքներով, համահաւասար իրաւատէրը եղած է միշտ եւ պէտք է շարունակել մնալ նոյն ԻՐԱՒԱՏԷՐԸ:

Արդարեւ Հայ Երուսաղէմը եւ Հայոց Պատրիարքութիւնը Հայ Ազգի հպարտութիւնն ու պարծանքը եղած են դարերու ընթացքին: Ոչ մէկ ջանք եւ զոհողութիւն խնայուած է անոր հաստատութեանը, պայծառութեանը եւ միշտ առաւել քարգաւանմանը համար: Դժբախտաբար ներկայ ֆաղափական պայմանները եւ պարագաները թոյլ չեն տար, որ Հայ Երուսաղէմը ունենայ իր հին օրերու փառքն ու վայելքը, երբ ամէն տարի հազարաւոր Հայ Ուխտաւորներ հոն, իրենց ՈՒԽՏԸ կատարելէ վերջ կը դնէին իրենց ԼՈՒՄԱՆ: Այսպէս է որ այնտեղ, սրբատաշ ֆարերու վրայ կը հանգչին անունները մեր մեծագոյն քարերարներուն, որոնք հաւատացած են Սուրբ Գրոց Պատգա-

մին, որ կ'ըսէ. «ԵՐԱՆԻ ՈՐ ՈՒՆԻՑԻ ՅԻՇԱՏԱԿ Ի ՍԻՈՎՆ»:

Պէտք է յուսալ, մանաւանդ պէտք է հաւատալ, որ պիտի վերադառնան անոր քախտաւոր օրերը: Հայ Ժողովուրդը պարտի գիտակցիլ Հայ Երուսաղէմի արժէքին եւ գոյութեան իմաստին: Մեր ուխտաւորները պէտք է շարունակեն ՀԱՅ ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆԸ դէպի Երուսաղէմ, ի խնդիր մեր հոգեւոր կեանքին արժեւորման եւ մեր դարաւոր իրաւանց պաշտպանութեան, յաչս բոլոր ազգերուն եւ կրօններուն, որոնք իրաւատէրերն են Սուրբ Տեղեաց, որոնց կարգին, ինչպէս վերեւ յիշեցինք, եւ համահաւասար իրաւունքներով՝ նաեւ Հայ Ազգը:

Հայ Ժողովուրդի արժանապատւութեան չափանիշն է Հայ Երուսաղէմի գոյութիւնը:

ՏԱԹԵՒԻ ԱՐՔ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ